

Személyvédelem az állami rendészetben - körkép és helyzetértékelés¹

NAGY Tamás²

A tanulmány célja, hogy bemutassa és pozicionálja a személyvédelem aktuális szereplőit az állami rendészetben belül. Ennek keretében a mű magában foglalja e szervek és intézmények - különböző szempontok szerinti bemutatását és összehasonlítását, beleértve a legmarkánsabb hasonlóságokat és különbségeket is. Bár a mű megközelítése alapvetően elméleti jellegű, ezt - különböző példákon keresztül több gyakorlati elem is kiegészíti, amely a téma könnyebb megértését hivatott elősegíteni. Az előbbieket mellett a tanulmány fontos részét képezi egy rövid történeti összefoglaló is, amely a személyvédelem normatív hátterének fejlődését mutatja be a rendszerváltás óta eltelt időszakban.

Kulcsszavak: személyvédelem, magánbiztonság, rendészet, védett személy, különösen fontos személyek, személybiztosítás

A személyvédelem történeti előzményei

A Köztársasági Őrezred

A személyvédelem működési kereteit nagymértékben meghatározza annak intézményi háttere. Ez különös jelentőséggel bír abból a szempontból is, hogy a hazai rendészeti rendszert az elmúlt évtizedekben intézményi egyközpontúság jellemezte, amely 2010-ben szűnt csak meg. Az azóta kialakult intézményi struktúra osztott, feladat- és hatáskörében is elkülönült vonások jellemzik. Az átalakulás azonban részben megőrizte azt a hagyatékot, amely az elmúlt évtizedek hazai viszonyait jellemezték. E rendszer középpontja (és egyedüli eleme) a kormányőrség volt, amely 1949-től az állami vezetők és a legfontosabb létesítmények (személy- és objektumvédelem) védelmét látta el. A kormányőrség a Belügyminisztérium szervezetén belül önálló

¹ A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében működtetett Ludovika Kutatócsoport keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

² NAGY Tamás dr., r. főtörzsőrmester, nyomozó, Készenléti Rendőrség, Nemzeti Nyomozó Iroda, Kiberbűnözés Elleni Főosztály, Nyomozó Osztály
Tamás NAGY police master sergeant, investigator, Rapid Response and Special Police Services – National Bureau of Investigation, Cybercrime Department Investigative Division
orcid.org/0000-0002-7230-2548, nagy.tommike@gmail.com

feladatkörrel és országos illetékességgel rendelkező, fegyveres, rendészeti feladatokat ellátó szerv volt. A szerv feletti szakmai irányítást a belügyminiszter közvetve (Államtitkárságon keresztül) gyakorolta. A szocializmus évtizedeiben a kormányörök látták el a legfontosabb állami vezetők, így például a pártfőtitkár és a Minisztertanács tagjainak védelmét. A testület személyvédelmi feladatának része volt a hazánkba látogató külföldi vezetők és a küldöttségek biztosítása is. A kormányőrség feladatköre, működése és szervezeti felépítése a rendszerváltásig alig változott. Intézményi viszonyaiban az első jelentős átalakítást az a névváltozás jelentette, amely a hivatalos elnevezését 1990-ben BM Kormányőrségről Magyar Köztársaság Kormányőrségére, majd 1992. január 1-jétől Köztársasági Őrezredre változtatta.³ Ezt egy strukturális átalakítás követte, amellyel az őrezred kikerült a közvetlen minisztériumi irányítás alól, és 1993. január 1-jén az Országos Rendőr-főkapitányság szervezetébe integrálódott (ORFK Köztársasági Őrezred). Az őrezred önálló feladatkörrel és gazdálkodással, az ORFK főigazgatóság jogállású szerveként érte meg a rendőrségi törvény hatálybalépését.⁴ Az Országgyűlés 1994. március 29-én fogadta el az 1994. évi XXXIV. törvényt a rendőrségről, amely az intézményi átalakítások után normatív értelemben is szabályozta a személyvédelem rendészeti hátterét: a törvény a személyvédelemmel kapcsolatos rendészeti (és szakhatósági) feladatokat a rendőrség hatáskörébe utalta. A rendőrségi törvény rendelkezéseit a rendészeti közjog további elemei egészítették ki:

- *a 160/1996. (XI. 05.) Kormányrendelet a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről, illetve*
- *a 69/1997. (XII. 29.) BM Rendelet a Köztársasági Őrezred feladatairól, hatásköréről és illetékességéről*

A kormányrendelet meghatározta az állandó védelemben⁵ részesülő személyek körét, a külföldi vezetők és küldöttségekkel kapcsolatos személyvédelmi feladatokat, a védelem elrendelésének feltételeit, valamint az ezekhez kapcsolódó általános szabályokat. A tevékenység rendészeti szabályozását követően lépett hatályba a Köztársasági Őrezred ORFK-n belüli hátterét szabályozó miniszteri rendelet, amely a személyvédelem intézményi kötöttségét megerősítette.

A személyvédelem közjogi háttere, intézménye és a szabályozási környezet 2010-ig alig változott. Ebben az évben fogadta el az országgyűlés a rendőrségi törvény egyik legjelentősebb módosítását, amellyel létrejött a rendőrség hármas tagolás szerinti rendszere:

- az általános rendőri feladatok ellátására létrehozott szerv (ORFK),
- a belső bűnmegelőzési-bűnüldözési feladatot ellátó szerv (Nemzeti Védelmi Szolgálat),
- terrorelhárításért felelős szerv (Terrorelhárítási Központ, továbbiakban: TEK).

³ 159/1991. (XII. 14.) Kormányrendelet a belügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 39/1990. (IX. 15.) Korm. rendelet módosításáról.

⁴ A korábbi szabályozást az 1955. évi 22. tvr. (a rendőrségről), illetve az azt módosító 1956. évi. 35. tvr. jelentette.

⁵ Lásd: 1. melléklet.

Személyvédelmi szempontól a Terrorelhárítási Központ létrehozása a törvény legfontosabb tartalmi eleme. A TEK a belügyminiszter irányítása alatt álló, fúziós típusú szerv, amelynek feladatkörét más rendőri szervek hatáskörének átalakításával hozták létre. A műveleti és felderítő tevékenység mellett a TEK személyvédelmi feladatokat is kapott, ennek keretében 2010. szeptember 1-jén átvette a Köztársasági Őrezredtől a miniszterelnök és a köztársasági elnök védelmével kapcsolatos biztosítási feladatok ellátását.

A szakmai terület következő jelentős változása a rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) kormányrendelet módosítása volt, amely az önálló formában létező Köztársasági Őrezred megszűnését eredményezte. Az őrezred állományát a Készenléti Rendőrségbe (továbbiakban: KR) integrálták, a személy- és objektumvédelmi feladatokat a Készenléti Rendőrség Személy- és Objektumvédelmi Igazgatósága vette át. Innen vált ki és jött létre 2013. január 1-jei hatállyal az Országgyűlési Őrség (továbbiakban: őrség), amelynek egyik fő feladata az Országgyűlés elnökének védelme. Az Országgyűlési Őrség jogi hátterét nem a rendőrségi törvény, hanem az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény határozza meg. A részletes feladatellátást, az alkalmazható eszközök és a végrehajtható intézkedések körét az őrség külön normái tartalmazzák.⁶ Apróbb változások mellett jelenleg is az említett szervek, vagyis az ORFK Készenléti Rendőrség, a TEK, valamint az Országgyűlési Őrség látják el különösen fontos személyek és a házelnök,⁷ valamint a Magyarországra látogató külföldi vezetők és védett delegációkkal, illetve ideiglenesen védett személyekkel kapcsolatos rendészeti feladatokat.

A Tanúvédelmi Szolgálat

Az elmúlt évtizedekben a tanúvédelem alig értékelhető szerepet kapott a hazai rendészetben. Ezt mutatja az is, hogy Magyarországon az intézményesült tanúvédelem jogi alapjait csak – a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény külön címben meghatározott rendelkezése alapján⁸ a 34/1999. (II. 26.) Kormányrendelet teremtette meg.⁹ A rendelet elsősorban a tanúk fizikai védelmét volt hivatott szabályozni, indokolt esetben azonban kiterjesztette azt az eljárásban érintett más személyekre is. A tanúvédelem egyik legfontosabb alapelve az arányosság, a védelem többlépcsős, szintenként eltérő intézkedési kört foglal magában. Ez csak abban az esetben jelent személyvédelmi tevékenységet is, ha az érintett¹⁰ fenyegetettsége közvetlen, és fennáll a fizikai sérelem veszélye. Ebből következik, hogy a tanúvédelem csak abban az esetben azonos a sze-

⁶ 84/2012. (XII. 28.) BM rendelet az Országgyűlési Őrség szolgálati szabályzatáról.

⁷ Az Rtv. és a 160/1996. kormányrendelet a különösen fontos személyek normatív fogalmát használja, ezek azonban nem tartalmaznak rendelkezéseket a házelnökkel kapcsolatban, és részei az Országgyűlési Őrség szabályozási hátterének.

⁸ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról, 95. §.

⁹ 34/1999. (II. 26.) Kormányrendelet a büntetőeljárásban részt vevők, valamint az eljárást folytató hatóság tagjai személyi védelme elrendelésének feltételeiről és végrehajtásának szabályairól

¹⁰ Lásd: 1. melléklet.

mélyvédelemmel (illetve annak egy formája), ha más intézkedések és tevékenységek mellett ultima ratio jellege van.

Az összetett tanúvédelmi intézkedések önálló törvényi szabályozását a 2001. évi CXXXV. törvény¹¹ jelentette, amely létrehozta a védelem ultima ratio jellegét jelentő Védelmi Program (továbbiakban: program) intézményét. A programmal kapcsolatos rendőrségi feladatokat a rendőrségi törvény azonos pontja szabályozza (Rtv. 1. § 6. pont).¹² A program előkészítésére és végrehajtására 2002. április 1-jén önálló rendőri egységet hoztak létre, Tanúvédelmi Szolgálat néven. Létrehozása óta ez a szolgálat lát el valamennyi tanúvédelmi, valamint a tanúvédelemhez kapcsolódó személyvédelmi és egyéb operatív feladatot (például fedőkmányok készítése, személyazonosság megváltoztatása stb.). A szabályozás érdekességét az adja, hogy míg – e törvény hatálybalépése óta személyi védelmi intézkedéseket a büntetőeljárásban részt vevő más szervek (NAV, BV, ORFK) is alkalmazhatnak, a Védelmi Programok a szolgálat kizárólagos hatáskörébe tartoznak. A szolgálat a program érintettjével (védett személy) kötött polgári jogi szerződés alapján látja el az érintett szociális, gazdasági és fizikai védelmét. A védelem tárgyi feltétele a szükségesség (ultima ratio jelleg), alanyi feltételeit pedig többek között a kérelem (vagy hozzájárulás), a titoktartási- és az együttműködési kötelezettség alkotják. A Tanúvédelmi Szolgálat a tanúvédelmi feladatok ellátását 2012-ig a Nemzeti Nyomozó Iroda (továbbiakban: NNI) önálló egységeként látta. 2012-ben a Nemzeti Nyomozó Iroda a Készenléti Rendőrség Igazgatóságaként alakult újra, ami a hatáskörébe tartozó feladatok integrációját eredményezte.¹³

A személyvédelem közjogi háttere

Az állami működés összetett feladat, amely csak egész sor feltétel együttes biztosítása mellett lehetséges. Alapvető feladatai körében az állam köteles a saját működése mellett az egyének léte szempontjából szükséges feltételeket is biztosítani, ezeket közfeladatoknak nevezzük. Az egyes közfeladatok ellátására az állam különböző szerveket hoz létre, ezek képezik együttesen a közigazgatási szervek rendszerét. Az általuk végzett és az állam közfeladatainak megszervezésére, végrehajtására és ellenőrzésére irányuló tevékenységegyüttest közigazgatásnak nevezzük. A közigazgatás elvei között fontos szerepet kap a célhoz kötöttség, ami intézményi értelemben azt jelenti, hogy minden szerv saját közfeladata jellegéhez igazodik.¹⁴ Ez meghatározza a belső működésüket és külső közhatalmi jellemzőiket is. A technikai-technológiai fejlődéssel párhuzamosan az emberi társadalmak folyamatos fejlődésen mennek keresztül, ami a közfeladatok rendszerét is egyre integráltabbá teszi. Legyen szó akár csak az elmúlt évtizedekről, az állami közfeladatok rendszere, és ezzel együtt a közigazgatás – meny-

¹¹ 2001. évi LXXXV. törvény a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjáról

¹² A változást a 2001. évi CXXXV. törvény 43. §-a iktatta be, a módosított törvényt 2002. április 1-jétől hatályos.

¹³ 329/2007. (XII. 13.) Kormányrendelet a Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről, 9. § o) pont.

¹⁴ Tamás (2005) 303.

nyiségi és minőségi értelemben is – jelentős változáson ment keresztül. A közigazgatás differenciálódása azonban nemcsak új közfeladatokat jelent, hanem a hagyományos állami feladatok változását is. A közigazgatás egyik ilyen eleme a rendészet, amelynek legfontosabb társadalmi szerepe a jogellenes emberi magatartások elhárítása, és a kialakult veszélyhelyzetek¹⁵ kezelése. A rendészet kapcsán érdemes szemügyre venni azt is, hogy miként illeszkedik a civil közigazgatásba és milyen kapcsolatot ápol az igazságügyi igazgatással.¹⁶ Történelmi szempontból a rend fenntartása megelőz valamennyi egyéb, az államműködéssel kapcsolatos szükségletet. A rendészet a közigazgatás legrégebben intézményesült formája, a demokratikus jogállamok számára biztosítja a belső működés zavartalanságát az olyan helyzetekben, amikor a közrend és a közbiztonság fenyegetettségéről vagy veszélyéről beszélünk.¹⁷ A rendészet természetéről Szamel Lajos a következő megállapítást teszi:

„A rendészet olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.”¹⁸

A fenti fogalom fontos eleme a közrend mint a rendészet által védeni kívánt alapvető érték. Ezzel egy újabb fogalmat kapunk, amely kapcsán – mint a rendészet más fogalmi esetében is – nincs általánosan elfogadott fogalmi háttér. A szakirodalom jellemzően egy jogilag – vagy a jog széles skálán mozgó eszközeivel – védett gazdasági-kulturális-társadalmi és politikai rendet szokás érteni. A rendészettudomány a közrend mellett egy másik fogalmat is bevont a rendészet holdudvarába:

„A rendészet a közigazgatásnak az az ágazata, amely közbiztonságot szolgáltat a társadalom számára.”¹⁹

Az érintett fogalmi meghatározásokat összegezve a rendészet olyan közigazgatási feladat, amely a közrend védelme során kifejtett tevékenysége révén társadalmi szolgáltatást nyújt, amelyet közbiztonságnak nevezünk. A közigazgatás közrend és közbiztonság fenntartására (vagy helyreállítására) létrehozott részét rendészetnek vagy rendészeti igazgatásnak nevezzük. Ez (eltérő vonásai mellett) magán hordozza a közigazgatás általános ismervét:

- feladatai közfeladatok, amelyek az állami kötelezettségből fakadnak;
- a feladatai ellátásához hierarchikusan szervezett szervezetrendszerrel rendelkezik
- az egyes feladatai végrehajtása során hatósági jogkörrel rendelkezik (az állami akaratot szükség esetén kényszerrel is érvényesítheti)
- a feladata ellátásához képzett szakmai apparátussal rendelkezik.

¹⁵ Lásd: 1. melléklet.

¹⁶ Christián (2016) 687.

¹⁷ Finszter (2010) 44.

¹⁸ Szamel (1990) 30.

¹⁹ Finszter (2014) 16.

A fentiek mellett a rendészet számos egyedi jellemzővel is bír, ezek az állami kontroll-mechanizmus sajátosságaiiban keresendők.²⁰ Az állam főhatalmának belső szuverenitásából fakad, amelynek lényege, hogy működése során – az állami célok érdekében az egyén és a közösség magatartását is képes a legitim erőszakmonopólium eszközével kikényszeríteni. Ennek legfőbb eszköze a jog, amely normáin keresztül valamely magatartás tanúsítására (tevés, nem tevés vagy tartózkodás) kötelezi a címzetteket (egyéneket). A kontroll formája kétféle lehet: a pozitív kontroll megengedő szabályok összessége, míg a negatív kontroll meghatározza az egyes nem kívánatos magatartásokat és szankciókat állapít meg. Az állam a keletkezett jogsértést közigazgatási hatósági vagy büntetőeljárások keretében szankcionálja. A rendészeti igazgatás sajátosságát az adja, hogy kettős természete van: egyrészt a közigazgatás része, másrészt a büntető igazságszolgáltatás előkészítője is egyben.²¹

A rendészeti igazgatás intézményi középpontja a rendőrség, amely az Alaptörvény rendelkezése alapján a közigazgatás szükségképpeni eleme. Feladatkörét elsődlegesen az Alaptörvény határozza meg, általános feladatai az alábbiak:

(1) *A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme.*²²

Az alkotmányjogi rendelkezéseken túl a rendőrségre vonatkozó részletes szabályozást a rendőrség szakmai törvénye, az 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről (továbbiakban: Rtv. vagy rendőrségi törvény) foglalja magában. A rendőrségi törvény az Alaptörvény rendelkezéseit kiegészítve meghatározza a rendőrség további feladatait.²³ Ezeket az alábbiak szerint lehet csoportosítani:

- bűnmegelőzési,
- bűnüldözési,
- államigazgatási és
- rendészeti feladatok.²⁴

A rendőrségi törvény alapján a személyvédelem kettős formában jelenik meg a rendőrség feladatkörében: a rendőrség önálló rendészeti tevékenysége, amely mellett megjelenik egy szakhatósági feladat a személyvédelmi tevékenységet (is) folytató magánbiztonsági szereplők vonatkozásában. A rendőrség önálló személyvédelmi tevékenysége tovább tagolható, azon belül ugyanis – a biztosítás alapvető céljához igazodva – a személyvédelem két eltérő formája különböztethető meg:

- a büntetőeljárásban részt vevők és az eljárást folytató hatóság tagjainak személyi védelme, illetve a büntetőeljárásban részt vevők, és az igazságszolgáltatást segítő Védelmi Programjának²⁵ végrehajtása (tanúvédelmi feladatkör),²⁶

²⁰ Finszter (2014) 121.

²¹ Finszter (2010) 120.

²² Magyarország Alaptörvénye, Az állam – 46. cikk.

²³ 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről, 1. § (2) bekezdés.

²⁴ Korinek (2014) 80.

²⁵ Lásd: 1. melléklet.

²⁶ A rendőrség tanúvédelmi feladatait az Rtv. 2001. április 1-jétől hatályos módosítása léptette hatályba.

- a Magyarország szempontjából – külön jogszabályban meghatározott²⁷ – különösen fontos személyek²⁸ életének és testi épségének védelme (legfőbb közjogi méltóságok védelme, illetve a diplomáciai érdekek mentén szervezett személyvédelmi feladatok).

A szabályozás együttes jellege alapján – az eltérő társadalmi rendeltetés ellenére – a személyvédelem valamennyi formája azonos szinten szabályozott, ezek között nem jelenik meg különbségtétel. (Az állami rendészetben belül – a rendőrség mellett az Országgyűlési Őrség is ellát személyvédelmi feladatokat, elkülönült feladatköre és szervezete, valamint a személyvédelmi feladataira vonatkozó külön jogi szabályozás²⁹ miatt ezt a későbbi fejezetekben taglalom.)

A személyvédelem hazai helyzetére a rendőrség szakhatósági szerepe is jelentős hatást gyakorol. Az *Rtv. rendelkezése alapján a rendőrség „engedélyezi és felügyeli a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet”*.³⁰

Az engedélyezési-felügyeleti jogkör kiterjed a magánbiztonság valamennyi szereplőjére, köztük azokra is, amelyek személyvédelmi feladatokat (is) ellátnak. A rendőrség e hatósági feladatának részletes szabályozását külön jogszabály tartalmazza.³¹ A szabályozás legfontosabb eleme a tevékenység folytatására vonatkozó hatósági engedélyek kiadása, illetve a felügyeleti-ellenőrzési jogosultság. A hatósági jogkör lényege az, hogy a szabályozás révén az állam minimumfeltételeket támaszthat a szolgáltatók számára. A garanciális feltételeknek (például kötelező képzési/képesítési és továbbképzési feltételek) megfelelően a magánbiztonság szereplői – elviekben hatékonyabban tudnak hozzájárulni a közös társadalmi termékek, így például a közrend és a közbiztonság fenntartásához.

Jelen tanulmány középpontjában a személyvédelem rendészeti vetülete áll, egy gondolattal mégis kiegészítem az e fejezetben foglaltakat. Ez a személyvédelem kétős jellegére, vagyis a magánjogi-közjogi alapokra vonatkozik. A magánjogi alapú, vállalkozási tevékenységként végzett személyvédelem első jelentősebb szabályozására csak 1995-ben a 87/1995. (VII. 04.) Kormányrendelet alapján került sor.³² A rendeleti jogalkotás engedélyt követően az ágazat törvényi szintű szabályozása csak 1998-ban valósult meg.³³ A rendőrségi törvény ide vonatkozó rendelkezései azonban e jogszabályokat megelőzve biztosítottak működési keretet a személyvédelmi vállalkozásoknak.³⁴

²⁷ 160/1996. (XI. 05.) Kormányrendelet a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről, 1. számú melléklet.

²⁸ Lásd: 1. melléklet.

²⁹ 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről

³⁰ Rtv. 1. § (2) bek. 7. pont

³¹ 487/2017. (XII. 29.) Kormányrendelet a személy- és vagyonőr, a magánnyomozó, az egyes rendészeti feladatot ellátó személyek tevékenységével, valamint a fegyveres biztonsági őrséggel kapcsolatos közigazgatási hatósági feladatok elvégző és kiegészítő szabályairól.

³² 87/1995. (VII. 04.) Kormányrendelet a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól.

³³ 1998. évi IV. törvény a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról.

³⁴ Szikinger (1998) 44.

Érdekes vonása a rendőrségi törvénynek, hogy már a kihirdetésekor (1994. április 20.) hatályos szövege is azonos bekezdésben tárgyalja a rendőrségi személyvédelmi feladatokat és a személyvédelmi vállalkozások hatósági felügyeletét. A személyvédelem mint a közbiztonság és magánbiztonság kettős jogi jellegű garanciája (magánjog és közjog) ekkor jelent meg először a hazai szabályozásban. A magánbiztonság jelentős fejlődésen ment keresztül a rendszerváltástól kezdve, mára létjogosultsága és folyamatos terjeszkedése vitathatatlan szükségszerűséggé vált.³⁵

A személyvédelmi szolgáltatás

A rendészet jogállami működési keretek között igazgatási tevékenység, rendeltetése a biztonság szükségletének kielégítése, amely a társadalmi együttélést lehetővé tévő szabályok érvényesítésével egészül ki. A rendészeti igazgatás célja a közrend fenntartása, és a közbiztonság védelme, amelyen keresztül – a közjog szabályaihoz kötött szolgáltatásként is értelmezhető. A tágabb értelemben vett rendészeti szolgáltatás tevékenységek sorozataként is felfogható, ilyen formában ide tartozik valamennyi közvetlenül nyújtott tevékenység, vagyis a szűkebb értelemben vett rendészeti szolgáltatások. Korinek László szerint – a közbiztonságot szolgáló nyilvántartási, engedélyezési és okmánybiztonsági rendszerek működtetése mellett – a rendészet szűkebb értelemben vett szolgáltatásának minősül valamennyi, a személyükben vagy jogaikban megtámadott embereknek nyújtott közvetlen rendőri védelem.³⁶ A rendészeti szolgáltatás két elengedhetetlen jellemzővel bír:

- célja a közrend fenntartása és a közbiztonság védelme,
- közvetlen rendőri védelmet nyújt a személyükben vagy jogaikban megtámadott személyeknek.

E pontnál párhuzamot vonnék a személyvédelemmel, amely véleményem szerint a rendészeti szolgáltatások körébe jól beilleszthető, ha az előbbi fogalmat kiegészítjük, a személyvédelem részben ugyanis eltér a fentiektől. Egyrészt a közbiztonságra és közrendre gyakorolt hatása közvetett, mivel a személyvédelem személyhez kötöttsége (perszonalitás) más tevékenységektől eltérő jelleget mutat. A perszonalitás ebben az esetben azt jelenti, hogy a közvetlen rendőri védelem alanya nem a veszély kialakulásakor (ad hoc) válik védett személlyé, hanem – jogszabály vagy hatósági döntés alapján előre meghatározható. A személyvédelmi szolgáltatás ennek megfelelően az egyén (magán)biztonságára irányul, amely azáltal van hatással a közbiztonságra, hogy az egyén a közösség részét képezi. Emellett a személyvédelmi szolgáltatásoknak csak olyan mértékben célja a közrend fenntartása, hogy az a hatékony működés minimumát biztosítsa. A közrendre és közbiztonságra gyakorolt eltérő hatása mellett a személyvédelem másik egyedi vonása, hogy a közvetlen rendőri védelemnek nem feltétele a védett személyt vagy

³⁵ Christián (2014) 25.

³⁶ Korinek (2014) 74.

jogait érintő támadás, elegendő ezek bekövetkezésének lehetősége, vagyis a közvetett veszély. A fentiek alapján a személyvédelem értelmezhető a rendőrség olyan rendészeti tevékenységeként, amely a magánbiztonságon keresztül a jogellenes emberi magatartások hiányában is képes befolyásolni a közrendet és közbiztonságot.

A személyvédelem jellemzői

A személyvédelem rendészeti tevékenységként azt a közérdeket fejezi ki, amely révén az állam biztosítja az általa fontosnak tartott személyek védelmét. Ez két különböző formában is értelmezhető. A tágabb értelemben vett személyvédelem felölel minden olyan intézkedést, amely a védett személyt³⁷ fenyegető veszélyek elhárítására vagy e fenyegetések minimalizálására törekszik. Ez azonban nem feltétlenül jelent differenciált védelmet. A személyvédelem e formája kötetlen, így az a személyhez kapcsolódó védelmi tevékenységek széles körét átfogja:

- személyazonosság védelme (például zárt adatkezelés a büntetőeljárásban);
- technikai védelmi rendszerek alkalmazása (például kamerarendszerek telepítése, beléptetőrendszerek alkalmazása)
- biztosított gépjármű használata (GPS jeladóval felszerelt, vagy egyedileg kialakított);
- fokozott közterületi jelenlét (megerősített vagy visszatérő jellegű járőrszolgálat).

A szűkebb értelemben vett személyvédelem formailag kötött, legfontosabb formai sajátossága, hogy abban az élőerős védelem nem nélkülözhető. A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (XI. 22.) BM rendelet (továbbiakban: szolgálati szabályzat) a személyvédelmet szolgálati formaként szabályozza, amely az alábbi elemekből épül fel:

79. § (1) A személyvédelmi szolgálat célja
- a) a személybiztosítás,
 - b) a lakásbiztosítás,
 - c) a programhely-biztosítás,
 - d) az útvonal-biztosítás,
 - e) a védett személy biztonságos közúti szállítása, valamint
 - f) a védett személlyel kapcsolatos nyílt és operatív biztosítás ellátása.³⁸

A rendeletben meghatározott valamennyi tevékenységhez személyi állomány szükséges, olyan szakmailag képzett apparátus, amelynek fő feladata a védett személy védelme és környezetének biztosítása, ami közvetlen hatással van a közterületek rendjére (közbiztonság). A rendőrség személyvédelmének tartalmi elemei tovább bonthatók,

³⁷ Lásd: 1. melléklet.

³⁸ 30/2011. (XI. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról, 79. § (1) bekezdés.

a közjogi szervezetszabályozó eszközökben megjelenő³⁹ tevékenységek összetett jellege alapján a személyvédelem értelmezhető olyan biztosítási rendszerként, amelyben a biztonságot fenyegető különböző veszélyek elhárításának és kezelésének feladatai olvadnak össze. Az objektív értelmezésnek ugyan nem feltétele valamennyi tevékenység együttes alkalmazása, ám az ide vonatkozó szabályozás alapján az az alábbi területekre terjedhet ki:

- személybiztosítás;
- lakásbiztosítás;
- munkahely-biztosítás;
- lakókörnyezet-ellenőrzés;
- útvonal-ellenőrzés;
- helyszínbiztosítás;
- biztonságtechnikai védelem;
- megelőző-védelem;
- egészségügyi biztosítás;
- tűzszerész-biztosítás.

A személyvédelem közvetlen alkalmazhatóságának két feltétele van: a személyhez kötött védelem biztosításának közhatalmi szempontból – indokoltnak kell lennie, továbbá a fennálló adatok alapján a személybiztosítás alkalmazása más intézkedéssel nem helyettesíthető (szükségszerű). Indokoltság alatt a jogszabály engedélyét kell érteni, vagyis azt a normatív rendelkezést, amely – a tanúvédelem kivételével – ténylegesen ki is jelöli a védett személyek körét. Ezzel szemben a szükségesség a szakmai eljárások eredménye, ezt a személyvédelmi szervek egyéni jogalkalmazóként, döntési szabadságot élvezve határozzák meg.⁴⁰ Ahol a jogszabály rendelkezése alapján egyértelműen fennáll az indokoltság, ott e szervek csak a szükségesség mértékét vizsgálják. Így például a tanúvédelmi intézkedések elrendelése az egyedüli olyan eljárás, amelyben az indokolt és szükségszerű alkalmazást is vizsgálni kell. Az alkalmazhatóság feltételei alapján a személyvédelem három fő típusát különböztethetjük meg:

1. Az állami vezetők védelme, amely állandó jellegű, de szorosan igazodik a betöltött közjogi tisztséghez vagy funkcióhoz. E személyek sérelme az állam működésének zavarát vagy közvetlen veszélyeztetettségét idézné elő (kötelezően indokolt és szükségszerű)
2. A külföldi vezetők védelme, amely ideiglenes és a magyarországi tartózkodás idejéhez igazodik. Védelmük a diplomáciai kapcsolatok folytonossága és a kül-

³⁹ A rendőrség személyvédelmi feladatai kapcsán ilyen közjogi szervezetszabályozó eszköz például a 19/2013. (V. 17.) ORFK utasítás.

⁴⁰ Molnár (1994) 47.

politikai folyamatok zavartalansága érdekében fontos (indokoltsága nemzetközi egyezményhez igazodik, alkalmazása ennek megfelelően szükségszerű).⁴¹

3. A tanúvédelem, amely a büntető igazságszolgáltatás alanyai és az egyéb érintett személyek védelmét fogja át. Védelmük az állam büntetőjogi igényének feltétlen érvényesítését szolgálja, és a szükségszerűséghez igazodva jelent állandó védelmet (vizsgálni kell az indokoltságot és a szükségszerűséget is).

A felsorolásban szereplő fontosabb jellemzők alapján a személyvédelem a következőképpen határozható meg:

A személyvédelem rendészeti szolgáltatás, az arra kijelölt rendészeti szervek törvényben meghatározott feladata, amelynek célja a jogszabály vagy hatósági döntés alapján fennálló (indokolt és szükségszerű) közvetlen személyi védelem biztosítása a védett személy életének, testi épségének és személyhez fűződő jogainak védelme érdekében. A személyvédelem minimumfeltétele a személybiztosítás, amely a közvetett vagy közvetlen fenyegetettség alapján – az erről rendelkező közjogi utasításokban meghatározott – más tevékenységekkel egészülhet ki.

A személyvédelem kétféle mechanizmus együttese. Az első a megelőzés, amelyben a fizikai jelenlétnek van kiemelt szerepe, a második az elhárítás, amely aktív veszélyelhárító intézkedéseket feltételez. A jelenlét és elhárítás időben a realizálódott veszély, például támadás esetén különíthető el. A támadás előtt jelenlétről beszélhetünk, ahol a megelőző jellegű intézkedések kapnak szerepet. A támadás alatt és után az aktív, a veszélyt elhárító és egyéb módon kezelő intézkedések dominálnak. Az intézkedések önálló és együttes célja az integritás védelme, ez a leghatékonyabb módon összetett formában, a különböző kockázatok egyidejű kezelése révén lehetséges. A fizikai védelem mellett a biztosítás kiterjed a védett személy alapvető és személyhez fűződő jogaira is. Fontos jogi kritérium, hogy az alkalmazott intézkedéseknek, különösen, ha azok mások jogait korlátozzák, arányban kell állniuk az elérni kívánt célokkal. Formájától függetlenül a tevékenység fontos jellemzője, hogy az alapvető jogok sérelmét nem okozhatja, azok korlátozhatósága pedig csak a szükséges és az arányos mértékben lehetséges (alkotmányjogi teszt).⁴²

A személyvédelem hazai bástyái

A személyvédelem az elmúlt évtizedekben folyamatos átalakításokon és újra szabályozásokon esett át. Az elmúlt huszonöt év alatt először rendőrségi feladattá vált, majd az intézményi átalakítások után széttagolt feladatként jelent meg a hazai rendészetben. A kialakított intézményi háttér napjainkra olyan személyvédelmi rendszert eredményezett, amely csak a jelentősebb államok rendészetében megfigyelhető, mint például

⁴¹ 1977. évi 22. törvényerejű rendelet a nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXVIII. ülészakán, az 1973. évi december hó 14. napján elfogadott egyezmény kihirdetéséről.

⁴² Szigeti Szilvász (2015) 44.

az Amerikai Egyesült Államokban, ahol például a Secret Service (az elnök védelmét ellátó különleges szervezet)⁴³ mellett, a szövetségi jogkörökhöz igazodva más szervezetek és ügynökségek⁴⁴ feladatköre is magában foglalja személyvédelmi feladatokat. A rendszerbe tartozó intézmények vegyes képet mutatnak, tevékenységük ugyan azonos, ám azt teljesen eltérő jogszabályi háttér alakítja. A szabályozás eltérő vonásai így arculatukban nagymértékű eltéréseket eredményez. A közös vonások leginkább a szakmai irányításhoz igazodnak:

- valamennyi hierarchikusan szervezett, fegyveres szerv;
- állományukat hivatásos (szolgálati jogviszonyban álló) tagokból áll, rájuk nézve közös háttérszabályozást jelent a 2015. évi XCII. törvény (Hszt.);
- a szakmai irányítás a rendészetért felelős miniszter hatáskörébe tartozik

A személyvédelmi szervezetek, vagyis az ORFK Készenléti Rendőrség, a TEK és az Országgyűlési Őrség szervezeti értelemben egyfajta konkuráló rendszert alkotnak, amelyben valamennyi szimultán, egymástól elkülönült formában működik. A fejezet további része az egyes szervezetek rövid bemutatását tartalmazza.

ORFK Készenléti Rendőrség

A Készenléti Rendőrség a rendőrségi törvény rendelkezése alapján, külön feladat ellátására létrehozott, országos illetékességű rendőri szerv.⁴⁵ A korábban meglévő különleges közrendvédelmi és általános csapatszolgálati tevékenysége 2012-ben egészült ki személyvédelmi feladatokkal. 2012. július 1-jén a Köztársasági Őrezred, majd a Nemzeti Nyomozó Iroda szeptember 1-jei integrációjával először a különösen fontos személyekkel, majd a Védelmi Programokkal kapcsolatos feladatokkal szerezte meg az előbbi szervezetek jogutódjaként. A személybiztosítási feladatokat a KR Személy- és Objektumvédelmi Igazgatósága látja el, amely a tanúvédelmi feladatok mellett magában foglalja az állami vezetők állandó, korlátozott, utóbiztosított⁴⁶ és ideiglenes személyi védelmét, valamint a külföldi delegációk ideiglenes védelmét⁴⁷ is.⁴⁸ A Köztársasági Őrezred jogutódjaként ellátott személyvédelmi feladatkörét a 160/1996. (XI. 05.) Kormányrendelet átalakítása módosította, 2015. április 1-jétől a KR látja el a köztársasági elnök védelmét is. Az ehhez kapcsolódó biztosítási feladatok ellátására az Igazgatóságtól elkülönült, a KR parancsnokának alárendelt szervezeti elem jött létre, Köztársasági Elnöki Őrség elnevezéssel.

⁴³ www.secretservice.gov/protection (2018. 11. 01.).

⁴⁴ www.state.gov/m/ds/protection (2018. 11. 01.).

⁴⁵ Rtv. 4/A.§ (1) bekezdés.

⁴⁶ Lásd: 1. melléklet.

⁴⁷ Lásd: 1. melléklet.

⁴⁸ 329/2007. (XII. 13.) Kormányrendelet, 9. § o) pont.

A különösen fontos személyekkel kapcsolatos személyvédelmi tevékenysége kiterjed:

- a köztársasági elnökre;
- a Kúria elnökére;
- az Alkotmánybíróság elnökére.

A közigazgatási struktúra kiépítésének egyik legfontosabb eleme a felesleges többszörös kiküszöbölése, amely a rendészeti feladatok – mint közfeladatok – vonatkozásában is érvényesülő strukturális elv. A Készenléti Rendőrség különösen fontos személyekkel kapcsolatos, szervezetenként elkülönült, és párhuzamosan működő személyvédelmi tevékenysége olyan szervezeti ellentmondást jelent, amely a céltudatos rendszerfelépítés elvével ellentétes.⁴⁹

A Terrorelhárítási Központ

A Terrorelhárítási Központ 2010. szeptember 1-jén jött létre, a hármas tagolású rendőrség törvényben meghatározott kialakításával.⁵⁰ A rendőrségi törvény rendelkezése alapján a TEK a terrorelhárításért felelős szerv, amely az ezzel kapcsolatos bűncselekmények megelőzését, elhárítását, illetve a kapcsolódó feladatokat látja el. A TEK működési hátterét és általános feladatkörét a rendőrségi törvény határozza meg (7/E. §), amely a személyvédelmi feladatokkal kapcsolatos rendelkezéseket is tartalmazza. Ennek alapján a miniszterelnök és a legfőbb ügyész személyvédelmi feladatai mellett a TEK Személyvédelmi Igazgatósága az ideiglenes védelmi és delegációs feladatokat, valamint – indokolt esetben – a külképviseletek diplomáciai személyzetének személyvédelmét is ellátja.⁵¹ Ennek jogi hátterét – a Készenléti Rendőrséghez hasonlóan – a 160/1996. (XI.05.) Kormányrendelet határozza meg, amit a TEK-re vonatkozó külön jogszabály egészít ki.⁵²

A TEK rendőrség a rendőrségen belül, személyvédelmi feladatköre közel azonos a Készenléti Rendőrség hatáskörébe utalt feladatokkal, eltérést leginkább a védett személyek körében találhatunk. Közös jogszabályi háttérrel rendelkeznek, amely magában foglalja a rendőrségi törvényt, a személyvédelmi rendeletet és a szolgálati szabályzat személyvédelemre vonatkozó rendelkezéseit (40. és 57. cím).⁵³ A két szerv együttműködésére vonatkozó rendelkezések kifejezett forrása a rendőrségi törvény.⁵⁴

A Készenléti Rendőrség és a Terrorelhárítási Központ mellett a személyvédelem harmadik jelentős rendészeti szereplője az Országgyűlési Őrség, amely az előbbiekkal ellentétben – szervezetében, működésében és szabályozási hátterében is – elkülönült jellemzőkkel rendelkezik.

⁴⁹ Tamás (2005) 336.

⁵⁰ Rtv. 4. § (2) bekezdés.

⁵¹ 7/E. § c) pont és fa)–fb) alpont.

⁵² 295/2010. (XII. 22.) Kormányrendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól.

⁵³ 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról.

⁵⁴ 7/G. § (3) bekezdés.

Az Országgyűlési Őrség

A testület jogelődjének a Képviselőházi Őrséget tekinti, amelyet az 1912. évi LXVII. törvénycikk hozott létre, és 1913-tól egészen 1945-ig látta el az Országgyűléssel kapcsolatos őrzési-védelmi feladatokat. E rendészeti hagyományt alapul véve, az Országgyűlés független működésének biztosítékeként jött létre az Országgyűlési Őrség 2013. január 1-jén mint országos illetékességű, a házelnök közvetlen irányítása alatt álló, fegyveres szerv.⁵⁵ A sarkalatos törvényben szabályozott (2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről) Országgyűlési Őrség jogilag önálló, központi költségvetési szervnek minősül, amelynek általános feladatköre az alábbiakra terjed ki:

„Az Országgyűlési Őrség feladata az Országgyűlés védelme, függetlenségének és külső befolyástól mentes működésének biztosítása, tárgyalási rendjének fenntartásával összefüggő, az e törvényben meghatározott személyvédelmi, létesítménybiztosítási feladatok biztosítása, protokolláris díszelzési, valamint az elsődleges tűzoltási és tűzbiztonsági feladatok ellátása.”⁵⁶

A törvényben meghatározott feladataival összhangban a szervezet igazgatóságokra tagozódik, személyvédelmi feladatait a Személyvédelmi Igazgatósága látja el. E tevékenysége a házelnök személyi védelmére terjed ki, ezzel összefüggésben országos illetékességgel rendelkezik. A szerv egyszemélyi vezetője a házelnök által kinevezett parancsnok, aki az állomány feletti munkáltatói jogköröket is gyakorolja. Az országgyűlési őrsök a törvényben meghatározott feladatkörökben jogosultak a rendőrségi törvényben meghatározott intézkedésekre, a személyvédelmi feladatokkal összefüggésben ez közlekedésrendészeti intézkedésekre is kiterjed.⁵⁷ A következő további jellemzőkkel bír:

- az Ájtv. rendvédelmi szervekre vonatkozó felsorolásában nem szerepel,⁵⁸ a Hszt.⁵⁹ rendvédelmi szervként hivatkozik rá;
- személyvédelmi feladatkör, illetve az általa védett személyt törvényi szinten, a személyvédelemre vonatkozó más normáktól elkülönülten szabályozták;
- irányítása a rendészetért felelős miniszter és a házelnök között oszlik meg;
- jogilag önállóan minősülő, központi költségvetési szerv;
- országos illetékessége kizárólag személyvédelmi feladataival összefüggésben áll fenn;
- szervezeti- és működési szabályzatát, az alkalmazott kényszerítő eszközök körét, illetve a képzési követelményeket a rendészetért felelős miniszter rendeletben határozza meg.

⁵⁵ Az Országgyűlés Elnökének 6/2017. házelnöki rendelkezése az Országgyűlési Őrség Szervezeti és Működési Szabályzatáról; 6. pont. Forrás: www.orszaggyulesiorseg.hu (2018. 11. 01.).

⁵⁶ 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről, 125. § (1) bekezdés.

⁵⁷ 140. §.

⁵⁸ 2010. évi XLIII. törvény a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról, 1. § (5) bekezdés.

⁵⁹ 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról, 1. § (1) bekezdés f) pontja.

Összefoglalva tehát elmondható, hogy az Országgyűlési Őrség több szempontból is eltér a személyvédelem rendőri szerveitől. E tevékenységében ugyan azonos rendészeti jellemzők dominálnak, sajátos szervezeti és szabályozási háttere mégis egyedi jelleggel ruházta fel. Ennek köszönhetően az állami rendészet személyvédelmi tevékenysége két nagyobb területre, a rendőrség és a törvényhozás mellett működő rendészeti szervek személyvédelmi feladataira osztható. A kettős rendszer egyik sarkát a rendőrség (TEK, ORFK–KR), míg másikat az Országgyűlési Őrség foglalja el. A területek intézményi háttere és szabályozása is elkülönül. A hatályos szabályozás további érdekessége az, hogy e kettős személyvédelmi feladataira vonatkozó közös rendelkezés a rendészeti közjogban nem lelhető fel, azt csak a hatályos honvédelmi törvényben találhatjuk meg.⁶⁰

Összefoglalás

A személyvédelem összetett rendészeti tevékenység, amelynek megértéséhez elengedhetetlen a terület szabályozásának és szervezeteinek körültekintő vizsgálata. A tevékenység értelmezése nagyban függ attól a szabályozási környezettől, amelyben létezik, ennek jó példája a hazai intézményrendszer, amely egy többszörösen összetett működési struktúrát hozott létre. Az elmúlt években lezajlott változások alapján megjósolni is nehéz, hogy a jelenlegi állapot mennyire lesz tartós. Addig azonban a téma fontosabb elemeit az alábbi megállapításokban foglalnám össze:

- a személyvédelem kiindulópontja az egyéni biztonság, amely azonban nem egyéni, hanem mint közösségi érdek jelenik meg, a közösség a működése szempontjából fontos személyt oltalom alá vonja, ezzel részben garantálva a közösség zavartalan működését és fennmaradását;
- az állam legfőbb közjogi méltóságai olyan közösségi vezetők, akik tevékenysége az állami működés feltétele, védelmük közérdekként jelenik meg, amelyet a közigazgatás rendészeti szervei látnak el;
- az állami vezetők mellett közérdekként jelenik meg – Magyarországon tartózkodásuk ideje alatt – a külföldi vezetők ideiglenes védelme, és a Tanúvédelmi Programokban érintett személyek védelme is;
- védett személy a házelnök, a külön jogszabályban meghatározott külföldi vezetők és különösen fontos személyek, továbbá a Tanúvédelmi Programok érintettjei;
- a személyvédelem 1994 óta a rendőrség törvényben meghatározott feladata, egyben szolgálati forma, amelyet e szerv hatósági jogkör birtokában, rendészeti feladatkörében lát el;
- a személyvédelem az állami rendészet mellett vállalkozási tevékenységként is megjelenik, a személyvédelem e kettős jogi alapja az Rtv.-ben jelentek meg először;

⁶⁰ 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről, és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről.

- a személyvédelem valamennyi formájának az a célja, hogy a védett személy integritását biztosítsa, emellett egyben személyhez kötött, a védelem bármely formája közvetlen, és meghatározott személyre irányul;
- a személyvédelem rendészeti szolgáltatás, elsősorban fizikai védelmet nyújtó kettős mechanizmus, amelynek részei a megelőző jelenlét és az aktív veszély-elhárító tevékenység;
- a rendészeti igazgatáson belül a személyvédelmi feladatok ellátása megoszlik a rendőrség (tágabb értelemben) és az Országgyűlési Őrség között, amelyet elkülönült szabályozási háttér is jellemez;
- a rendészeti szervek közül az ORFK Készletlenti Rendőrség az egyedüli, amely az állami vezetők, a külföldi védett vezetők, az ideiglenesen védett egyéb személyek és a Tanúvédelmi Programban érintett személyek védelmét is ellátja;
- a személyvédelem 2010-ig intézményileg egyközpontú volt, jelenlegi háttere igen tagolt, azon belül – az azonos feladatok duplikálódása miatt – több belső és külső párhuzam is felfedezhető.

A bevezetőben megfogalmazott gondolatoknak megfelelően, célom az volt, hogy ezzel az írással áttekintő képet nyújtsak egy egyedi rendészeti tevékenységről és annak hazai helyzetéről.

1. melléklet

- **Állandó személyvédelem:** a különösen fontos személyek külön jogszabályban meghatározott személyi védelme, a védett személyt hivatali ideje alatt, illetve meghatározott feltételekkel hivatalba lépése előtt és a hivatali tisztsége megszűnését követően is megilleti. A személyvédelmi feladatokat belföldön a rendőrség (ORFK-KR és TEK) és az Országgyűlési Őrség látja el.
- **Érintett:** A Védelmi Program alanya, olyan személy, akit saját kérésére (vagy beleegyezésével), a külön jogszabályban meghatározott feltételek esetén a Tanúvédelmi Szolgálat által biztosított Védelmi Programban részt vesz. A program tartalmát az érintett és a hatóság között létrejött magánjogi szerződés határozza meg, alapvetően azonban komplex szociális, gazdasági, fizikai és egyéb védelmet biztosít a szerződő félnek.
- **Ideiglenes védelem:** A belügyminiszter döntése alapján a rendészeti szervek ideiglenes biztosítási feladata, amelynek célja a hatósági döntés alapján fennálló (indokolt és szükségszerű) közvetlen, személyi védelem biztosítása a védett személy életének, testi épségének és személyhez fűződő jogainak védelme érdekében. A személyvédelem minimumfeltétele a személyi biztosítás, amely a közvetett vagy közvetlen fenyegetettség alapján – az erről rendelkező közjogi utasításokban meghatározott – más tevékenységekkel egészülhet ki. A hatóság az ideiglenes védelem elrendelésének alapját képező információk tudomására ju-

tása után egyedi mérlegelés alapján dönt a személyvédelem körébe tartozó intézkedések elrendelésére.

- **Különösen fontos személy:** A jogszabály 160/1996 (XI. 5.) Korm. rendelet 1. számú melléklete alapján állandó személyvédelmi biztosításban részesülő legfőbb közjogi méltóságok köre. A hivatkozott jogszabályok rendelkezése alapján védett állami vezetőnek minősül a köztársasági elnök, a miniszterelnök, az Alkotmánybíróság elnöke, a Kúria elnöke, és a legfőbb ügyész.
- **Személyvédelem:** A magánbiztonság szolgáltatóinak szerződés alapján nyújtott szolgáltatása. Célja a megbízó által kijelölt természetes személy védelme. A védelem formáját és tartalmát a felek szerződésben rögzített közös megállapodása képezi.
- **Védelmi Program:** A hazai vagy külföldi büntetőeljárás folyamán, vagy befejezését követően a büntetőeljárás sikerességének biztosítása és az eljárás résztvevőinek védelme érdekében alkalmazott szociális, gazdasági és fizikai és egyéb típusú védelem együttese. Elrendelésre a külön törvényben meghatározott feltételek együttes teljesülése esetén, a Tanúvédelmi Szolgálat és az érintett közötti polgári jogi szerződés alapján kerül sor. A védelmi program önkéntes jellegű, tartalmát és időbeli terjedelmét a szerződés határozza meg.
- **Védett személy:** A személyvédelmi biztosítás alanya, a védelem középpontjában álló olyan természetes személy, akit jogszabály, hatósági döntés vagy a hatósággal kötött magánjogi szerződés alapján állandó vagy ideiglenes személyi védelemben részesítenek. Védett személynek tekinthető az érintett és az egyéb jogszabályban meghatározott különösen fontos személy.
- **Veszély:** A biztonság lehetséges sérelmével járó állapot, amelyben támadás vagy egyéb sérelem nem feltétlenül realizálódik.
- **Veszélyhelyzet:** Elsősorban fizikai sérelemmel járó vagy annak előidézésére alkalmas körülmény, amely a védett személy integritására jelent veszélyt. A veszélyhelyzet kezelésének része az előidéző veszély elhárítása és a biztonság kontrollált állapotának visszaállítás.

IRODALOMJEGYZÉK

- Christián László (2014): Dogmatikai alapok, alapfogalmak. In Christián László szerk.: *A magánbiztonság elméleti alapjai*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem.
- Christián László (2016): A rendőrség és rendészet. In Jakab András – Gajdusчек György szerk.: *A magyar jogrendszer állapota*. Budapest, MTA TK JTI.
- Finszter Géza (2010): *A rendészet és a rendészeti igazgatás elmélete*. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola
- Finszter Géza (2014): *A rendőrség joga*. Budapest, NKE-RTK.
- Finszter Géza (2014b): *Rendészetelmélet*. Budapest, Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó Zrt.
- Korinek László szerk. (2014): *Értekezések a rendészetről*. Budapest, Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó Zrt.
- Molnár Miklós (1994): *A közigazgatás döntési szabadsága*. Budapest, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó.
- Szamel Lajos (1990): *A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai*. Budapest, MTA.

Szigeti Péter – Szilvássy György Péter (2015): *Rendészet és emberi jogok*. Budapest, Rejtjel Kiadó.

Szikinger István (1998): *Rendőrség a demokratikus jogállamban*. Budapest, Sík Kiadó.

Tamás András (2005): *A közigazgatási jog elmélete*. Budapest, PPKE.

Internetes források

www.secretservice.gov/protection (2018. 11. 01.)

www.state.gov/m/ds/protection (2018. 11. 01.)

www.orszaggyulesiorseg.hu (2018. 11. 01.)

Jogforrások

159/1991. (XII. 14.) Kormányrendelet a belügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 39/1990. (IX. 15.) Korm. rendelet módosításáról.

19/2013. (V. 17.) ORFK utasítás a Magyarország érdekei szempontjából különösen fontos személyek védelmének, a kijelölt létesítmények őrzésének rendőrségi feladatairól.

1977. évi 22. törvényerejű rendelet a nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXVIII. ülészakán, az 1973. évi december hó 14. napján elfogadott egyezmény kihirdetéséről.

1994. évi XXXIV törvény a rendőrségről.

1998. évi IV. törvény a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról.

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról.

2001. évi LXXXV. törvény a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjáról.

2010. évi XLIII. törvény a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról.

2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről, és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről.

2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről.

2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról.

30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról.

329/2007. (XII. 13.) Kormányrendelet a Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről.

34/1999. (II. 26.) Kormányrendelet a büntetőeljárásban részt vevők, valamint az eljárást folytató hatóság tagjai személyi védelmének elrendelésének feltételeiről és végrehajtásának szabályairól.

487/2017. (XII. 29.) Kormányrendelet a személy- és vagyonőr, a magánnyomozó, az egyes rendészeti feladatot ellátós személyek tevékenységével, valamint a fegyveres biztonsági őrséggel kapcsolatos közigazgatási hatósági feladatok eltérő és kiegészítő szabályairól.

69/1997. (XII. 29.) BM Rendelet a Köztársasági Őrezred feladatairól, hatásköréről és illetékességéről.

84/2012. (XII. 28.) BM rendelet az Országgyűlési Őrség szolgálati szabályzatáról.

87/1995. (VII. 04.) Kormányrendelet a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól.

a 160/1996. (XI. 05.) Kormányrendelet a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről.
Az Országgyűlés Elnökének 6/2017. házelnöki rendelkezése az Országgyűlési Őrség Szervezeti és Működési Szabályzatáról.

Magyarország Alaptörvénye.

ABSTRACT

Close Protection in the System of Law Enforcement - Overview and Situation Assessment

NAGY Tamás

The purpose of this study is to present the relevant actors of personnel protection and position them on the palette of (state) law enforcement. The work covers all the important organizations and institutions, introducing and comparing them by different points of view, including similarities and main differences. However, this work basically describes the theoretical side of the field; it is being complemented by - through some examples - a practical part that helps the better understanding of the topic. In addition to all this, the article contains a brief summary of the most relevant historical events and changes, aiming the normative development of personnel protection from the early 1990s till the present days.

Keywords: personnel protection, private security, law enforcement, protectee, dignitaries, close protection